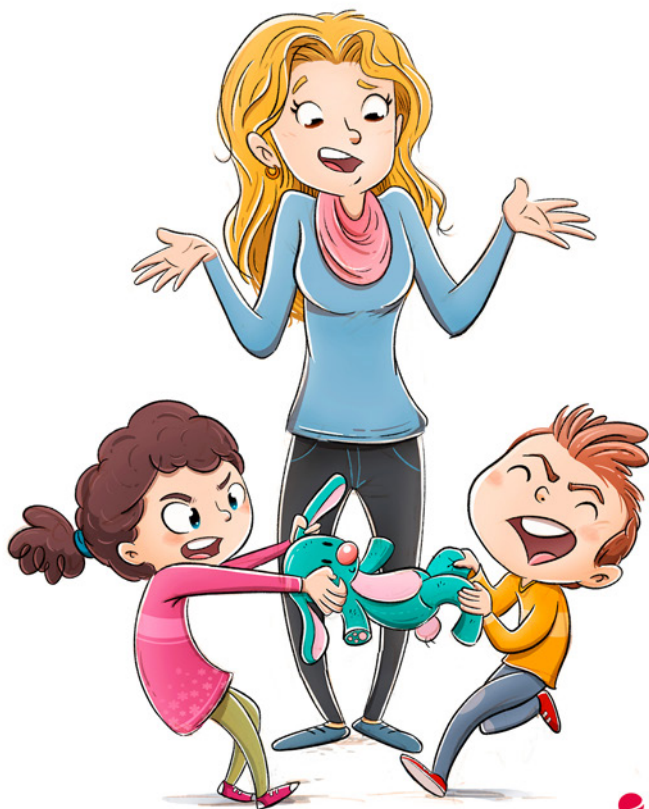

NICOLA SCHMIDT

MAMI, ON SI ZAČAL

Jak posílit vztahy mezi
dětmi – bez křiku a žárlivosti

NICOLA SCHMIDT

MAMI, ON SI ZAČAL

Jak posílit vztahy mezi
dětmi – bez křiku a žárlivosti

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.

Nicola Schmidt

Mami, on si začal

Jak posílit vztahy mezi dětmi – bez křiku a zářlivosti

Přeloženo z německého originálu knihy Nicolý Schmidt: *Geschwister als Team*, vydaného nakladatelstvím Kösel-Verlag, Penguin Random House v Mnichově v roce 2018.

Original title: ***Geschwister als Team***, by Nicola Schmidt

© 2018 by Kösel-Verlag a division of Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH, München, Germany.

No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 10 482. publikaci

Překlad Iva Michňová

Odpovědná redaktorka Tereza Kodlová

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Návrh a zpracování obálky Lucie Skořepová

Počet stran 224

První české vydání, Praha 2026

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

Czech Edition © Grada Publishing, a.s., 2026

Cover photo © [childrendrawings/AdobeStock.com](https://www.childrendrawings.com/), 2026

Author photo © Natalie Menke

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-6347-2 (ePub)

ISBN 978-80-271-6346-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-6084-6 (print)

Obsah

O autorce	9
------------------------	---

Jak na to, aby sourozenci byli tým

MÍSTO ÚVODU	11
Proč je přirozené chtít pomoc	11
Cesta do hlubin dětské duše	13
Proč tato kniha – a proč právě teď?	14
Tajemství sourozenců, kteří tvoří tým	15
Sourozenci jako tým – šest stavebních kamenů	16

Jak rodiče zjistí, co které dítě potřebuje

PRVNÍ STAVEBNÍ KÁMEN	19
„V čem je vlastně problém?“ – Co je na sourozencích tak výjimečné ...	19
Ideální věkový rozdíl mezi sourozenci	26
Pohled do světa: sourozenci v jiných kulturách	33
Sourozenci dříve a dnes	37
Vytvářejte si „klan“!	38
Každé dítě je jiné	40
Co říká věda	41
Mylná očekávání	43

Jak mohou rodiče využít různých fází sourozeneckého vztahu

DRUHÝ STAVEBNÍ KÁMEN	45
Jak vytvoříme dobré základy	45
„Kdybych si radši přál tříkolku!“	47
„Budeme mít miminko!“ – Co máme dětem říkat a co raději ne	49
Narození nového sourozence	54
První fáze (0 až 8 měsíců)	58
Druhá fáze (8 až 16 měsíců)	60

Třetí fáze (16 až 24 měsíců)	67
Čtvrtá fáze (24 měsíců a víc)	70
Sourozenci v dospělém věku	72
Každé dítě je jiné	73
Co říká věda	75
Mylná očekávání	77

Jak mohou rodiče pochopit rozdělení rolí a jak se můžou vyhnout tomu, aby měli problémové děti

TŘETÍ STAVEBNÍ KÁMEN	79
„Ty náš malý vztekloune!“ – Pozor, děti vždycky spolupracují!	79
Jak správně podporovat talenty	82
Problém s porovnáváním	84
„Panenky pro všechny!“ – pro kluky i pro holky	86
Jak můžeme dětem pomoci, aby se vymanily ze svých rolí	89
Každé dítě je jiné	92
Co říká věda	93
Mylná očekávání	95

Jak se sourozenci naučí řešit konflikty

ČTVRTÝ STAVEBNÍ KÁMEN	97
„Hádka každých deset minut?“ – Kolik hádek je „normálních“	97
„Já! Už! Nemůžu!“ – hádky jsou důležité	101
Jak mohou rodiče děti naučit správně se hádat	103
Když jde při hádkách o víc	123
Hry jako řešení konfliktů	134
Každé dítě je jiné	138
Co říká věda	139
Mylná očekávání	141

Jak se sourozenci naučí najít si cestu sami k sobě

PÁTÝ STAVEBNÍ KÁMEN	145
„On je prostě takovej“ – Co si děti skutečně přinášejí na svět	145
Poskytněte každému dítěti vlastní prostor – bez ohledu na to, jak bydlíte	147

Jak můžeme našim dětem pomoci mluvit	148
Tři kroky, jak se dostat z pasti oblíbeného dítěte	150
Co potřebují víceročata	152
Každé dítě je jiné	154
Co říká věda	155
Mylná očekávání	156

Jak se ze sourozenců stane tým

ŠESTÝ STAVEBNÍ KÁMEN	159
„Pomóc, chytili mě!“ – akce pro silný tým	159
Taková praštěná rodinka	162
Taková hlučná rodinka	163
„Jasně, dokážem!“ – společné cíle	164
Jak může naše výchova tým podkopávat – nebo naopak posilovat	166
Každé dítě je jiné	169
Co říká věda	171
Mylná očekávání	173

Jak se můžou rodiny chovat k netypickým sourozencům

SOUROZENCI S TĚLESNÝM NEBO PSYCHICKÝM POSTIŽENÍM, SOUROZENCI, KTEŘÍ SE NARODILI MRTVÍ A TZV. NEVLASTNÍ SOUROZENCI	175
O nevlastních sourozencích	175
Co od nás potřebují sourozenci dětí s postižením	181
„My k vám taky patříme!“ – sourozenci, kteří se narodili mrtví, a sourozenci, kteří zemřeli	187
Každé dítě je jiné	189
Co říká věda	190
Mylná očekávání	192

Co ano, a co ne

ČEMU BY SE MĚLI RODIČE VYHNOUT A CO BY MÍSTO TOHO MĚLI DĚLAT	195
Tři pasti, kterým by se měli rodiče za každou cenu vyhnout	195
Jedna věc, kterou by měli udělat všichni rodiče	199

Dodatek

MÍSTO PODĚKOVÁNÍ 205

Poznámky 208

Impulsy a cvičení

CO MŮŽETE ZMĚNIT, ABYSTE V BUDOUCNU DĚLALI NĚKTERÉ VĚCI JINAK 217

Sourozenci jako tým – impulsy pro silnou rodinu 217

 Inventura 219

 První pomoc pro každodenní život 220

 Otázky, které podporují emoční inteligenci našich dětí 221

 Náš nový pohled na situaci 222

 Co už funguje 224

O autorce

Foto © Natalie Menke

Nicola Schmidt je maminkou dvou dětí, autorkou knižních bestsellerů, politoložkou, vědeckou novinářkou, vyškolenou koučkou a zakladatelkou a výkonnou ředitelkou projektu Artgerecht. Nabízí vzdělávání a školení pro profesionály a tábory v přírodě pro rodiny.

Jak na to, aby sourozenci byli tým

MÍSTO ÚVODU

*„Nicolo, já to prostě potřebuju
jednoduchý a praktický!“*

ANNA

Proč je přirozené chtít pomoc

Povídám si s Annou, která má dvě malé děti, dvouletou holčičku a pětiletého kluka. „Oni se fakt milujou,“ vypráví mi, „ale na druhou stranu se spolu hrozně hádají a ječí přitom tak strašně, že si sousedi musejí myslet, že se u nás snad vraždí.“

Vykládá mi, že syn hodně žárlil, když se mu narodila sestřička. Anna na něm sice viděla, že má pocit, že mu miminko „ukradlo mámu“, ale péče o holčičku ji zaměstnávala natolik, že mu nedokázala pomoci. Vůči synovi, který jí v tu chvíli připadal otravný

a o kterém si myslela, že „už je přece velký“, naopak dokonce pociťovala vztek a nezájem.

Když malá sestřička trochu povyrosla, začaly se děti stále častěji hádat. Bylo to pořád totéž. Holčička se s bráchou hádala tak dlouho, dokud ji neuhodil, nebo ho tak dlouho provokovala, dokud se nezačal vztekat. Anna zná koncept nenásilné komunikace a ví, co děti potřebují. Uvědomuje si, že nesmí žádnému z dětí nadřžovat a nesčetněkrát si vyslechla všechny dobré rady typu: Zrcadli chování dětí, buď spravedlivá, netrestej... „Ale když zasáhnu, mají děti pocit, že jsem nespravedlivá, ať udělám cokoli,“ stěžuje si Anna, „a ani já jim nerozumím – proč se sakra musejí pořád hádat a poštuchovat?“

Jako koučka jsem pracovala s mnoha rodiči, kteří si kladli stejné otázky jako Anna. Pro první dítě dělali první poslední a když přišlo na svět to druhé, brzy přestali všechno zvládat. Snaží se dělat pro obě děti, co můžou, chtějí být spravedliví, milující a brzy zjistí, jak moc je to těžké.

Mnoho rodičů totiž netuší, že to, že je to tak těžké, není naše vina. Děláme všechno správně. Ale dříve jsme vždy byli součástí skupiny lidí, která žila společně a po celý den si vzájemně pomáhala, radila si a podporovala se. Měli jsme sestry, strýčky a zkušené babičky a dědečky, kteří věděli, jak se k sourozencům správně chovat, kteří viděli naši malou rodinu s odstupem zvenčí a mohli nám dát rady, které jsme potřebovali.¹ Na dvě, tři nebo i více dětí jsme v uplynulých 2,5 milionech let nikdy nebyli sami. Přesto se dnes snaží mnozí rodiče, a dokonce samoživitelé, zvládnout ve svých malých rodinách všechno na vlastní pěst. A fyzicky i psychicky se z tohoto nadlidského úkolu hroutí. Potřebují se na svou situaci podívat z nadhledu. Potřebují znalosti a strategie, které se ve škole neučí.

Jak se tedy máme chovat? A jak to dělají v rodinách, kde se sourozenci nehádají, všichni pomáhají v domácnosti, drží spolu a vypadá to, že proplouvají běžným životem, jako kdyby neexistovaly žádné problémy?

Abyste se to dozvěděli, shrnuji zde deset let své práce, kdy jsem se věnovala potřebám malých dětí, mnohaleté zkušenosti z rodičovského poradenství, stovky pozorování v rámci mých rodinných kempů a aktuální výzkumy týkající se sourozeneckých vztahů. Tato kniha vám chce ukázat, že to jde. Že nemusíte jako rodina jen „fungovat“, ale skutečně společně hezky žít! Spokojeně! Pohodově! S písničkou na rtech, jak se říká. A pěkně celý život.

Cesta do hlubin dětské duše

V této knize se společně vydáme do světa sourozenců a do duší našich dětí, ve kterých se často odehrávají věci, které si vůbec nedokážeme představit. Nahlédneme přímo do srdcí našich malých potomků. Pokusíme se do nich vžít, abychom pochopili, co cítí a co od nás potřebují. A tato cesta bude přínosná i pro nás samotné. Dovedeme pak lépe pochopit nejen naše vlastní vztahy, ale dokonce i to, jaké jsme si zvolili povolání – zkrátka celý náš život.

Po přečtení této knihy už nikdy nebudete kroutit hlavou nad hádajícími se dětmi s otázkou, jak to dělají v jiných rodinách. Budete to vědět. Seznámíte se s řadou fungujících způsobů, jimiž opět spravedlivě nastolíte klid. Sami se uklidníte a budete více v pohodě, protože uvidíte v novém světle i vztahy s dalšími lidmi – co platí pro naše děti, platí totiž často i pro naše partnery, kolegy a naše vlastní sourozence. Anna mi říkala, že v pedagogických

příručkách se dá najít spousta teoretických vysvětlení, ale jen málo praktických rad. A pro každodenní život potřebuje, aby to bylo „jednoduchý a praktický“ – a přesně to vám chci nyní nabídnout.

Proč tato kniha – a proč právě teď?

Mám to štěstí, že jsem v kontaktu s mnoha rodiči – na sociálních sítích, v rámci tréninků a kempů, při poradenské činnosti. Všude vnímám stejné obavy, stejné přání, které zní: „Hlavně nechci udělat něco špatně.“ A vidím, jak se všichni snaží najít správnou cestu, často za cenu totálního vyčerpání. Když k tomu připočítáme ještě to, že o sobě pochybujeme, že musíme zvládat každodenní náročný shon, že všude panuje všeobecná nejistota, že musíme neustále vybírat z nepřeberného množství možností, neseme velkou odpovědnost a nesmíme zapomenout ani na maličkosti typu „Kde je ten lístek na odpolední divadelní představení ve školce?“, tak vidíme, že mít děti opravdu není „nic pro zbabělce“.² Chceme dělat všechno dobře, perfektně nebo ještě lépe, ale velmi často jsme ze všeho vyčerpání, bezradní, přetížení a vynervovaní. A i ti z nás, kdo mají šťastný rodinný život, si stěžují na spoustu povinností.

Nikdo z nás už nepotřebuje další tipy a triky, jak manipulovat s dětmi, nepotřebujeme, aby nás někdo dál vychovával a zásoboval nás přednáškami o tom, že nemáme trestat, ale musíme být důslední. Potřebujeme kontakt, lásku a praktické podněty, abychom posunuli rodinný život na vyšší úroveň.

Blízkost, rodinu a lásku potřebujeme právě teď – tady a dnes, protože v neklidném světě, do kterého vypouštíme své děti, je

pocit bezpečí čím dál tím důležitější. Co jim můžeme dát na cestu životem lepšího, než pevné vztahy a pocit, že za nimi jejich rodina stojí jako tým? Výzkumy ukázaly, že na začátku života jsou sourozenci obzvláště důležití, a že se potom sice možná celá léta vídají jen o Vánocích a na oslavách kulatin, ale na sklonku života sklízí úrodu svého vztahu, když se ve stáří vzájemně podporují.

Pro mě je to krásná představa, že si moje děti budou vzájemně pomáhat, i když už tu dávno nebudu.

Tajemství sourozenců, kteří tvoří tým

Jsou rodiny, kterým jde spokojené a nekonfliktní soužití samo od sebe. Děti spolu drží basu, později zakládají společné firmy, starší chrání mladší, mladší zase obdivují starší, vzájemně se od sebe učí a pomáhají doma, když se uklízí. Roky jsem se ptala: Co je to za rodiny? Co je jejich tajemstvím? Co dělají jinak?

Zjistila jsem, že to jsou úplně normální rodiny a jejich tajemství se skrývá v tom, jak s dětmi mluví, jak řeší konflikty, jak rozdělují úkoly a jak své děti jako tým podporují – a v pravou chvíli je prostě někdy jenom nechají na pokoji. Mám pro vás dobrou zprávu: Tohle dokážeme všichni. Není to žádná věda. Žádné kouzlo. Není to vrozené. Když pochopíme, s čím naše děti přicházejí na svět, co potřebují a jak můžeme podpořit je i sami sebe, dokáže vybudovat z dětí tým každý z nás. Existují konkrétní strategie a jasná cesta, jak na to. Já vám dokážu, že to jde. Tu cestu vám ukážu. Tuto knihu jsem totiž napsala pro všechny, kteří se na ni chtějí vydat spolu se mnou.

Sourozenci jako tým – šest stavebních kamenů

Když jsem začala připravovat tuto knihu a pročítala odbornou literaturu, hned mě napadlo: „Ještě štěstí, že jsem jedináček!“ Sourozenci se nejen hádají, ale dovedou si taky pěkně ubližovat. V některých knihách se popisuje strádání prvorozených dětí, v dalších zase utrpení benjamínků. Sourozenci se navzájem šikanují, volí si povolání, ve kterých jsou nešťastní, partnery, kteří jim nevyhovují, a mohou dokonce fyzicky i psychicky onemocnět, protože měli jako děti problémy s bratry a sestrami.

Říkala jsem si: „Panebože, opravdu je to tak?“ Nechtěla jsem napsat další knihu, která bude popisovat, jak bylo všechno špatné a strašné. Pak jsem ale zjistila, že existuje jasná strategie, jak se sourozeneckým tragédiím vyhnout. Ze všech zdrojů, které jsem prostudovala, jsem vytvořila šest stavebních kamenů, které v praxi fungují nejlépe.

Tady jsou: Jako rodiče musíme především pochopit, co je na sourozeneckých vztazích vlastně tak složité a co naše děti konkrétně potřebují – protože to, co potřebují, se liší podle toho, v jakém pořadí se narodily, kolik jim je a jakého jsou pohlaví. To je tématem prvního stavebního kamene, o kterém se dozvíte v kapitole „Jak rodiče zjistí, co které dítě potřebuje“. Dále vám chci ukázat, jak mohou rodiče využít různé fáze sourozeneckého vztahu, protože je na nás, abychom vztah usměrnili. Následující stavební kámen se týká rolí v rodině: „Malý Péťa je naše sluníčko! A velká Mia už je ohromná pomocnice!“ Ano, každý je v rodině nějak zaškatulovaný, ale je úkolem nás rodičů, abychom si to uvědomili a pomohli dětem, aby ze své škatulky vystoupily, aby se o to později nemusely

celý další život snažit samy. Ale i děti se musejí snažit, aby sourozenecký tým fungoval. Jedním z nejdůležitějších stavebních kamenů úspěšného sourozeneckého týmu je méně hádek – to je tématem kapitoly „Jak se sourozenci naučí řešit konflikty“. Je to složitější, když mají rodiče některé dítě oblíbenější nebo když jsou v rodině dvě velmi temperamentní děti – co s tím popisují v kapitole „Jak se sourozenci naučí najít si cestu sami k sobě“.

Až se seznámíte s těmito základy, můžeme přejít k poslednímu stavebnímu kameni: k praktickým tipům, jak můžeme podpořit tým, který mají naše malé ratolesti nakonec vytvořit. S tím souvisí i otázka, jak se máme chovat k sourozencům, již jsou určitým způsobem specifičtí: k nevlastním sourozencům, ke dvojčatům nebo k sourozencům, kteří se nikdy nenarodili. Neboť i oni patří do našeho „rodinného týmu“ a musejí v něm mít své místo.

Pokud máte málo času a chcete si v této knize přečíst jen pár stránek, doporučuji vám, abyste začali vzadu. Přečtěte si kapitolu: „Jedna věc, kterou by měli udělat všichni rodiče“ (od strany 199). A budete-li potom mít čas a náladu, mrkněte se na kapitolu před tím: „Tři pasti, kterým by se měli rodiče za každou cenu vyhnout“ (od strany 195).

A potom knihu odložte. A seberte se a jděte se okamžitě podívat na svoje děti a uvědomte si: „No jo, hádáte se, ale jste moje úžasné děti!“ Pokud totiž dokážeme ve svém srdci cítit lásku, zvládli jsme ten nejdůležitější krok.

Jak rodiče zjistí, co které dítě potřebuje

PRVNÍ STAVEBNÍ KÁMEN

*„Sourozenci mají velkou výhodu
v tom, že mají celé dětství možnost
trénovat si spolu sociální chování...
Toto sociální učení se nedá ničím nahradit.“³*

JIŘINA PREKOPOVÁ

„V čem je vlastně problém?“ – Co je na sourozencích tak výjimečné

Sourozenecké vztahy jsou něco úplně jiného než kamarádství v mateřské školce, vztah k rodičům nebo prarodičům, nebo milostný vztah. Sourozenci nemusejí být geneticky příbuzní, ale velkou roli hraje fakt, zda a jak společně vyrůstají. Může to ovlivnit, jak jako dospělí řešíme problémy, koho si vezmeme, jaké si

zvolíme povolání, jak dokážeme zvládat krize – a někdy dokonce i to, zda a kolik budeme mít dětí.

Vědci se shodují v tom, že všichni sourozenci, na rozdíl od všech ostatních vztahů v životě, mají tyto zkušenosti:

- Žijí v bezprostřední blízkosti s někým, koho si nevybrali.
- Mají spolu nejdelší velmi blízký vztah, který trvá celý život, i po smrti rodičů.
- Nemůžou tento vztah ukončit, prokazatelně pokračuje, i když dojde k přerušování kontaktů.
- Naše společnost jim neposkytuje žádné rituály, které by jim pomáhaly tento vztah formovat (jako je například svatba, křest, rozchod a podobně).
- Až do vysokého věku musejí dodržovat řadu nepsaných pravidel, například že si mají vzájemně pomáhat.
- Celý život spolu musejí něco řešit, někdy se dokonce musejí společně starat o rodiče nebo se zabývat jejich pozůstalostí.
- Spousta sourozenců se miluje a nenávidí zároveň a musejí se naučit s těmito pocity žít.
- Při hledání vlastní identity mají před sebou sourozenci jiné výzvy než jedináčci.

Pořadí sourozenců a osobnost

Stávají se prvorození častěji prezidenty? A bývají benjamínci častěji rebelové? Je s prostředními sourozenci sice legrace, ale na druhou stranu nejvíc zlobí? A všichni ostatní tak trochu nevědí, kam vlastně patří?

Vlastně bychom měli předpokládat, že děti, které mají minimálně z 25 až ze 75 procent (u dvojčat dokonce až z 99 procent)

shodné geny a vyrůstají ve stejném prostředí, se budou vyvíjet téměř stejně. Ve skutečnosti jsou si sourozenci opravdu podobní, pokud porovnáme úplně všechny dědičné vlastnosti. Pokud ale nebereme v úvahu úplně všechno, co se dá zdědit, musíme konstatovat, že sourozenci z jedné rodiny se mohou lišit stejně jako dvě náhodně vybrané děti na dětském hřišti!⁴

Rakouský lékař a psychoterapeut Alfred Adler přišel s teorií, že v rozdílech mezi sourozenci mohou hrát roli následující faktory: věkový rozdíl, počet sourozenců, pohlaví, a potom především pořadí mezi sourozenci. Na základě této hypotézy se opakovaně snažil vyzkoumat, zda mají sourozenci určité role podle toho, v jakém pořadí se narodili. Všichni prvorození prý bývají velmi odpovědní a na druhou stranu všichni benjamínci jsou velcí rebelové.

A opravdu to tak vypadá: studie sourozeneckých konstelací často tyto stereotypy potvrzují velmi přesvědčivě – ale jen na první pohled. Domněnku, že pro nejstarší dítě je „typické“ přebírat odpovědnost a že existuje chování, které je příznačné pro nejmladší dítě, nám zdánlivě potvrzují naše každodenní vlastní zkušenosti – ovšem bohužel i jako vědci často prostě vidíme jen to, co vidět chceme.

Americký novinář a autor populárně naučných publikací Jeffrey Kluger uvádí ve své knize *The Sibling Effect* (Sourozenecký efekt) například následující čísla:

- Prvorození tvoří více než polovinu studentů na osmi elitních vysokých školách, které tvoří Ivy League (doslova: Břečťanovou ligu), konkrétně 66 procent.
- Prvorození mají vyšší riziko onemocnění koronárních tepen. V jednom rehabilitačním centru v Miláně představovali téměř

polovinu pacientů prvorození, ale v okolním obyvatelstvu tvořili prvorození jen třetinu.

- Prvorození se stávají častěji než prostřední a nejmladší děti vědci.
- Prvorození bývají častěji v představenstvech velkých firem – v jedné studii to bylo 43 procent všech členů představenstev, jen 33 procent tvořily prostřední a 23 procent nejmladší děti.
- Nejmladší děti využívají k tomu, aby se prosadily, často taktiku humoru a vtípkování, nebo také rády prostě jen tak provokují.
- Nejmladší děti častěji riskují – jak v podnikání, tak ve sportu.⁵

Ovšem Kluger byl také nucen konstatovat, že nic z toho se nedá dostatečně dokázat. Opravdu je důvodem postavení v sourozenecké konstelaci? Nebo je důvodem způsob, jak se společnost chová k rodinám? Rodiče nesou s druhým dítětem mnohem větší zátěž zatímco jejich zdroje jsou omezenější, mají například méně času na to, aby se mohli věnovat malému dítěti, nebo méně peněz, aby financovali studium mladšího sourozence.

Pro vědce je mnohem snazší spočítat americké prezidenty a najít, kolik z nich bylo prvorozených dětí, než se zabývat tím, zda měly všechny tyto děti původně spokojené rodiče, jejichž manželství se s příchodem druhého dítěte značně zkomplikovalo, začaly jim chybět peníze nebo se po narození prvního dítěte přestěhovali. Možná by dospěli ke stejným statistickým výsledkům, kdyby zkoumali, kolik amerických prezidentů hrálo v dětství rádo karty...

Profesorka a zapálená badatelka v oblasti sourozeneckých vztahů Judy Dunnová, jejímž posledním působištěm byla univerzita King's College v Londýně, ve své knize o tom, proč jsou sourozenci